

①

= BASİT MAKİNELER =

→ Günlük hayatta kas gücümüzün yetersiz kaldığı durumlarda makinelerden yararlanabiliriz.

→ İş yapma kolaylığı sağlarlar.

→ KESİNLİKLE isten ve enerjiden kazanç, kayıp yoktur.

→ Kuvvetten kazanç varsa yoldan kayıp vardır. Yoldan kayıp varsa kuvvetten kazanç vardır.

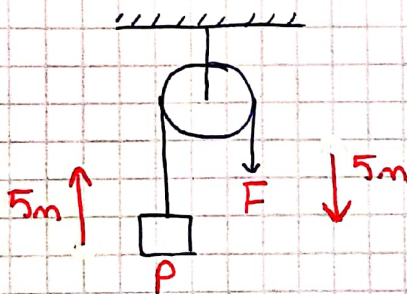
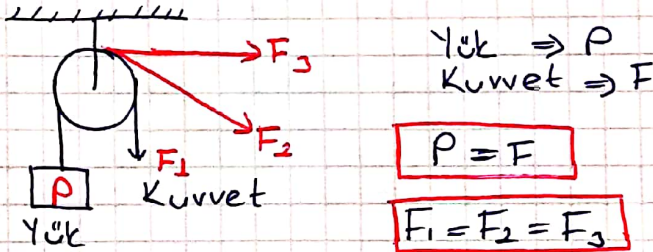
1- MAKARALAR

Sabit Makara

* Sabit makara da isten, enerjiden, kuvvetten ve yoldan kazanç, kayıp yoktur.

* İş kolaylığı sağlarlar.

* Kuvvetin yönünü değiştirirler.

* Yüğü 5m yükseltmek için kuvvet ipi 5m aşağıya çekilmelidir.

* Sabit makara da makara ağırlığı yoktur.

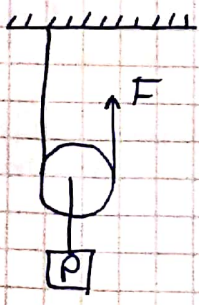
Hareketli Makara

* Yükle beraber makara da hareket eder.

* Her zaman kuvvetten kazanç, yoldan kayıp vardır.

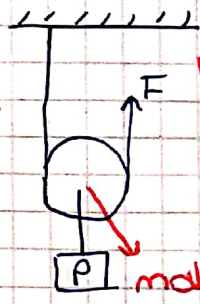
* İş kolaylığı sağlar.

* Kuvvetin yönünü değiştirmez.

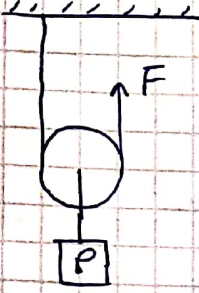
$$F = \frac{P}{2}$$

$$P = 2F$$

$$2F = P + \text{Makara ağırlığı}$$

makara ağırlığı

* F kuvveti ne kadar çekilmeli dersen

↳ kuvvet kazancı ile GARP

* P ne kadar yükseltilmeli dersen

↳ kuvvet kazancı ile BÖL

2-PALANGALAR

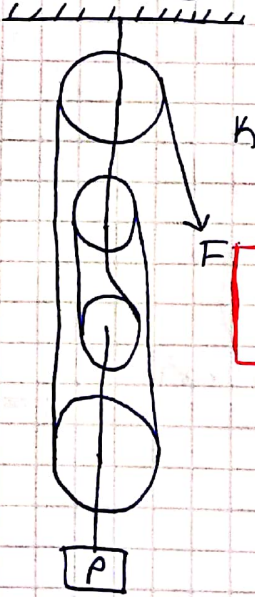
* Hareketli ve sabit makaraların bir arada kullanıldığı bileşik makara sistemidir.

* Hem kuvvet kazancı sağlar, hem de kuvvetin yönünü değiştirir.

* Yüğü taşıyan ip sayısı arttıkça, uygulanan kuvvetin büyüklüğü azalır. kuvvet kazancı artar.

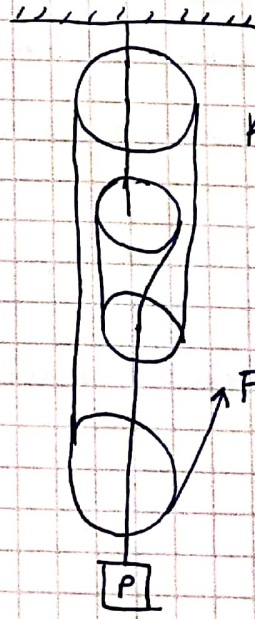
- kuvvet asğıya doğru ;

- kuvvet yukarıya doğru ;

$$\text{Kuvvet} = \frac{\text{Yük}}{\text{Makara sayısı}}$$

$$F = \frac{P}{4}$$

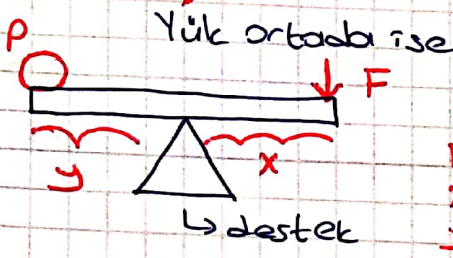
$$\text{Kuvvet} = \frac{\text{Yük}}{\text{Makara sayısı} + 1}$$

$$F = \frac{P}{5}$$

3- KALDIRAÇLAR

Gift taraflı kaldırmaç

Tek taraflı kaldırmaç

Kuvvet ortada ise

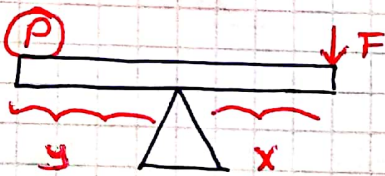
- P → Yük (Çıkış kuvveti)
- F → Kuvvet (Giriş kuvveti)
- x → Kuvvet kolu
- y → Yük kolu

$$\text{Kuvvet} \times \text{Kuvvet kolu} = \text{Yük} \times \text{Yük kolu}$$

$$F \cdot x = P \cdot y$$

= Gift Taraflı Kaldıraç =

- Kuvvetten kazanç veya kayıp olabilir.
- Sadece kuvvetin yönünü değiştirir.
- İş kolaylığı sağlar.

$$F \cdot x = P \cdot y$$

ÖNEMLİ

: Kuvvetten yada yoldan kazanç olması için;

* $y > x$ } Yoldan kazanç, kuvvetten kayıp vardır.
 $F > P$ } $\left(\frac{P}{F} < 1\right)$

* $x > y$ } Kuvvetten kazanç, yoldan kayıp vardır.
 $P > F$ } $\left(\frac{P}{F} > 1\right)$

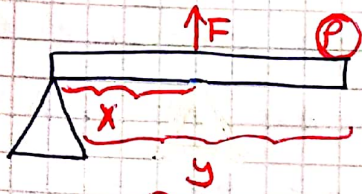
* $x = y$ } Kuvvetten yada yoldan kazanç, kayıp yoktur.
 $P = F$ } $\left(\frac{P}{F} = 1\right)$

- Örnekler: - Makas - Tahteravallı - Kayık küresi (4)
 - Keser - Pense - Eşit kollu terazi
 - Makas - Tırnak makası - Krika

= Tek Taraflı kaldıraç =

a- Kuvvet ortada ise

- İş kolaylığı sağlarlar.
 → Kuvvetin yönünü değiştirmez.

$$F \cdot x = P \cdot y$$

$$\text{Kuvvet} = \frac{\text{Yük}}{\text{Kuvvet}} = \frac{P}{F}$$

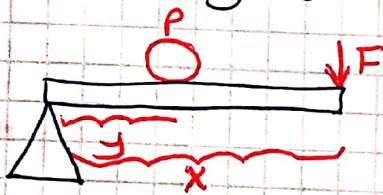
$$= \frac{\text{Yük kolu}}{\text{Kuvvet kolu}} = \frac{y}{x}$$

- $\left. \begin{matrix} y > x \\ F > P \end{matrix} \right\}$ Yoldan kazanç, kuvvetten kayıp var.

- Örnekler: - Cımbız - Masa - Olta
 - Kürek - Çekiç - İnsan kolu
 - Gene - Zimba - Tenis raketi

b- Yük ortada ise

- İş kolaylığı sağlarlar.
 → Kuvvetin yönünü değiştirmez.

$$F \cdot x = P \cdot y$$

$$\text{Kuvvet} = \frac{P}{F} = \frac{y}{x}$$

- $\left. \begin{matrix} x > y \\ P > F \end{matrix} \right\}$ Kuvvetten kazanç, yoldan kayıp vardır.

Kimin kolu uzunsa onun sözü geçer.

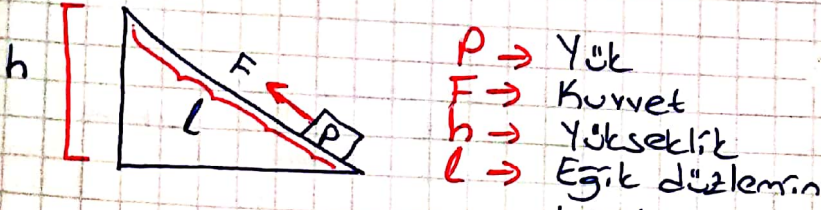
- Örnekler: - El arabası - Ceviz kıracağı - Gazete dıracığı
 - Mentese kapı - Buzdolabı kapacağı

NOT: Kuvvet kazancı ile kuvvet ters orantılıdır.

$$\downarrow K \cdot k = \frac{P}{F \uparrow}$$

4-EGİK DÜZLEM

5

P → Yük
F → Kuvvet
h → Yükseklik
l → Eğik düzlemin boyu

$$\text{Kuvvet} \times \text{Eğik düzlem boyu} = \text{Yük} \times \text{Yükseklik}$$

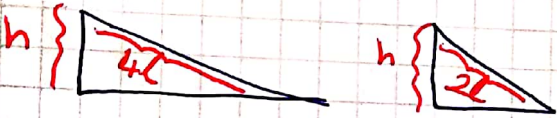
$$F \times l = P \times h \quad (\text{Fen Lisesi Pahalıdır})$$

→ İş yapma kolaylığı sağlarlar.

→ Kuvvetten kazanç, yoldan kayıp vardır.

$$\text{Kuvvet kazancı} = \frac{P}{F} = \frac{l}{h}$$

→ Eğik düzlemde yol uzunluğu arttırılırsa (l), kuvvet kazancı da artar.

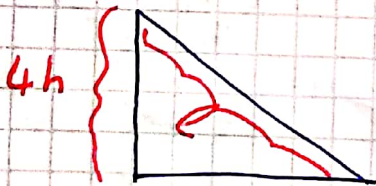

$$K.k. = \frac{4l}{h} = 4$$

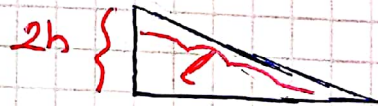
$$K.k. = \frac{2l}{h} = 2$$

→ Eğik düzlemde yol sabitken yükseklik arttırılırsa kuvvet kazancı azalır.

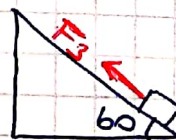
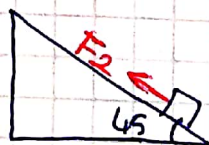

$$K.k. = \frac{l}{4h} = \frac{1}{4}$$

$$K.k. = \frac{l}{2h} = \frac{1}{2}$$

→ Eğik düzlemin eğimi azaldıkça kuvvet kazancı artar.

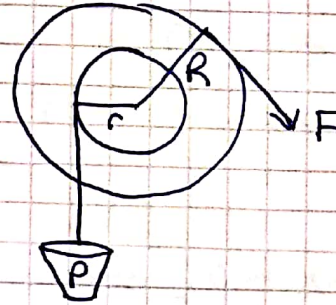
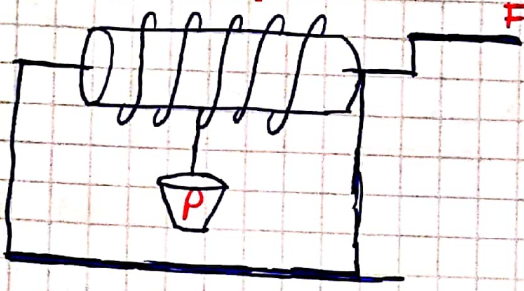

$$F_1 < F_2 < F_3$$

Örnekler : - Vida - Balta - Rampa

6

5- ÇIKRIK

R → Kuvvet kolu
r → Yükün bağlı olduğu silindirin yarıçapı

$$F \times r = P \times R \quad (F, r \text{ e } P, R)$$

→ İş yapma kolaylığı sağlar.

→ Kuvvetten kazanç vardır.

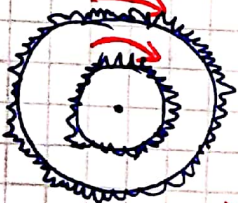
$$k.k = \frac{P}{F} = \frac{R}{r}$$

- R artarsa, k.k artar

- r artarsa, k.k azalır.

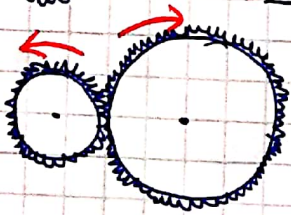
Örnekler : - El matkabı - Kıyma makinesi - Arahtar
- Direksiyon - Tornavida - Bisiklet pedalı
- Su kuyularındaki çıkılık - Kohre değişmeni
- Kalemtıraş

6- DİSLİ ÇARK

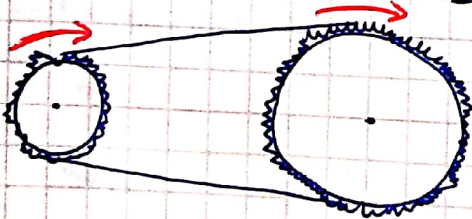
Aynı merkezli dişlilerde;

- Dönme yönleri aynıdır.
- Dönme sayıları aynıdır.

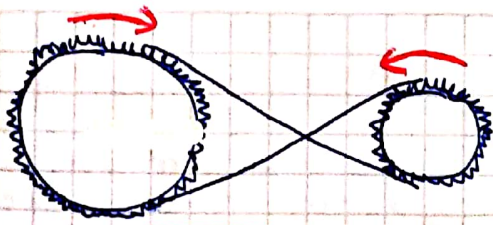

Farklı merkezli dişlilerde;

- Dönme yönleri zıttır.
- Dis sayısı fazla olan az, dis sayısı az olan çok döner.

- Dönme yönleri aynıdır.
- Büyük dişli bir tur döndüğünde küçük dişli bir turdan fazla döner.

7

- Dönüş yönleri zıttır.
- Büyük dişli 1 tur attığında küçük dişli 1 turdan fazla döner.

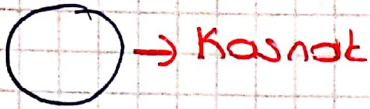
$$n_1 \times r_1 = n_2 \times r_2$$

n → Tur sayısı

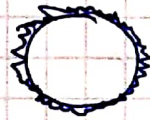
r → Diş sayısı yarıçapı yarıçap

7- KASNAKLAR

Kasnaklar dişli çarklara benzer. Çalışma prensibi ve formülü aynıdır. Tek fark etrafında diş yoktur.

→ Kasnak

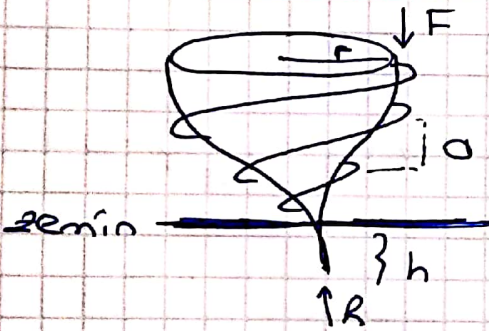
→ Dişli çark

8- VİDA

→ Eğik düzleme benzer.

→ Kuvvetten kazanç, yoldan kayıp vardır.

$$K \cdot K = \frac{P}{F}$$

- d → Vida adımı
- r → Yarıçap
- R → Direnç
- F → Kuvvet
- h → Yükseklik

$$F \times (2\pi r) = R \times d$$

$$h = d \times n$$

↳ Vidanın batma miktarı.

9- KAMA

→ İlk eğik düzlemin bir ayağa gelmesiyle oluşturulan basit makinedir.

→ Kamalarda cisim sabit iken, kama cismin içine doğru itilir.

Örnekler:

- Bıçak
- Balta
- Keser
- Makas

= BİLEŞİK MAKİNELER =

Birden fazla basit makinenin birleştirilmesiyle oluşan makinelere bileşik makine denir.

Örnekler :

* Bisiklet :

- Dış çark
- Kaldıraç
- Tekerlek
- Çıkrık

* El arabası

- Kaldıraç
- Eğik düzlem
- Tekerlek

* Makas

- Kama
- Kaldıraç
- Vida